

Meža statistiskā inventarizācija Latvijā: metode, provizoriskie rezultāti

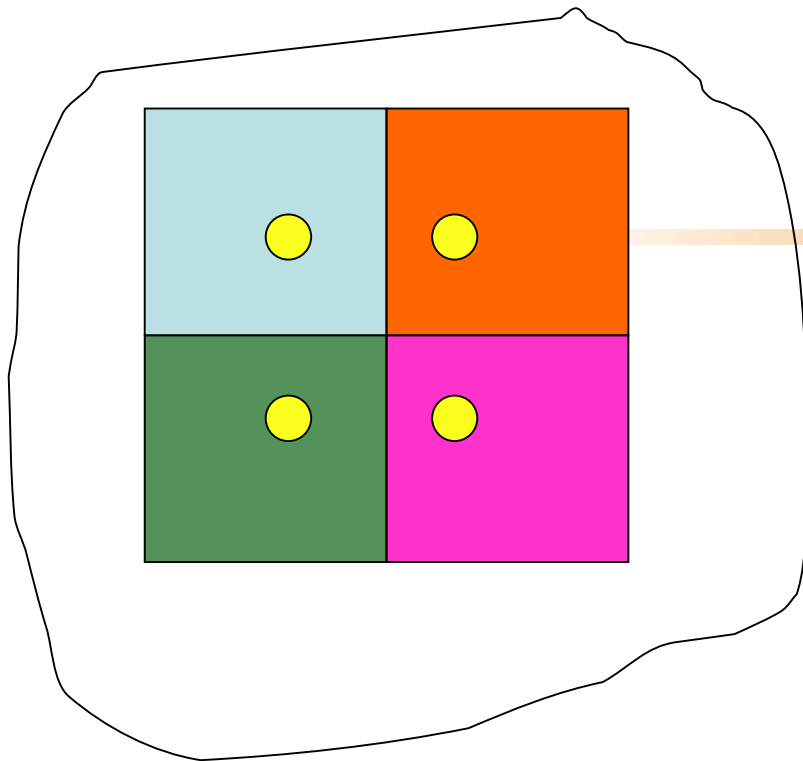
JURĢIS JANSONS
LVMI Silava direktors
LVMI Silava mežkopības, meža resursu virziena
pētnieks
Tālr. +3716190266
E-pasts: jurgis.jansons@silava.lv

LVMI "SILAVA"
RĪGAS IEĻA 111
SALASPILS LV-2169 LATVIJA
FAKSS: 7901359
E-PASTS: INST@SILAVA.LV
WWW.SILAVA.LV

MEŽA RESURSU INVENTARIZĀCIJAS VEIDI

- Vienlaidus koku uzskaitē
- Nogabalu inventarizācija (*standwise forest inventory*)
  - LR daļēji brīvprātīga
  - Meža resursu uzskaitē vidējo vērtību līmenī ar +/-10% pieļaujamo precizitāti reizi 10 gados
- Meža statistiskā inventarizācija pēc parauglaukumu metodes
  - 21500 parauglaukumos iegūtie dati tiek attiecināti uz visu LR teritoriju
  - Pielietota visās Eiropas valstīs (izņemot Ungāriju)
  - Prognozētā meža resursu novērtēšanas precizitāte – 1,8%
  - Informācijas aprites cikls – 5 gadi, sagaidāmie rezultāti – 2010. gada 1. pusē

NELIELS IZSKAIDROJOŠS PIEMĒRS

Zināma kopējā teritorijas platība $100 \times 100 = 10000$
Jāuzzina četru daļu platība

- 1) Katras daļas platību var uzmērīt ($50 \times 50 = 2500$)
- 2) Var izveidot vienmērīgu parauglaukumu tīklu, aprēķināt katra PL reprezentēto platību (kopējā platība / PL skaits jeb $10000 / 4 = 2500$) un pārbaudīt katra PL piederību. Šajā gadījumā katrā daļā iekrīt viens PL, kas reprezentē 2500 ha

MRM piemēri CITĀS VALSTĪS

Meža statistiskās inventarizācijas rezultātu aprēķini

Pārrobežu statistikas rādītāju aprēķins

Audzēs rādītāju uz 1 ha aprēķins:

$$\bar{Y} = \frac{\sum(Y_i \cdot p_i)}{\sum p_i}, \text{ kur dispersija } \sigma(\bar{Y})^2 = \frac{\sum((Y_i - \bar{Y})^2 \cdot p_i)}{\sum p_i}$$

Vidējo rādītāju uz 1 ha dispersijas aprēķins: $\bar{Y}^2 = \sigma(\bar{Y})^2/n$
standartnovirze absolūtos lielumos: $\sigma(\bar{Y}) = (\sigma(\bar{Y})^2)^{1/2}$

Nacionālie algoritmi taksācijas rādītāju aprēķinam

Krājas aprēķins (prof. I. Liepa):
$$v_j = \psi \cdot h_j^\alpha \cdot d_j^{\beta \lg h_j + \varphi}$$

Tekošā pieauguma aprēķins (prof. I. Liepa):
$$Z_M = 12732,4 \psi G H^\alpha D^{\beta \lg H + \varphi - 2} \left[\frac{Z_H (\alpha + \beta \lg D)}{H} + \frac{Z_D (\varphi + \beta \lg H)}{10D} \right]$$

Augstumlīknes vienādojumi (prof. R. Ozoliņš):
$$H = H_0 + \frac{D}{K \cdot D + C}$$

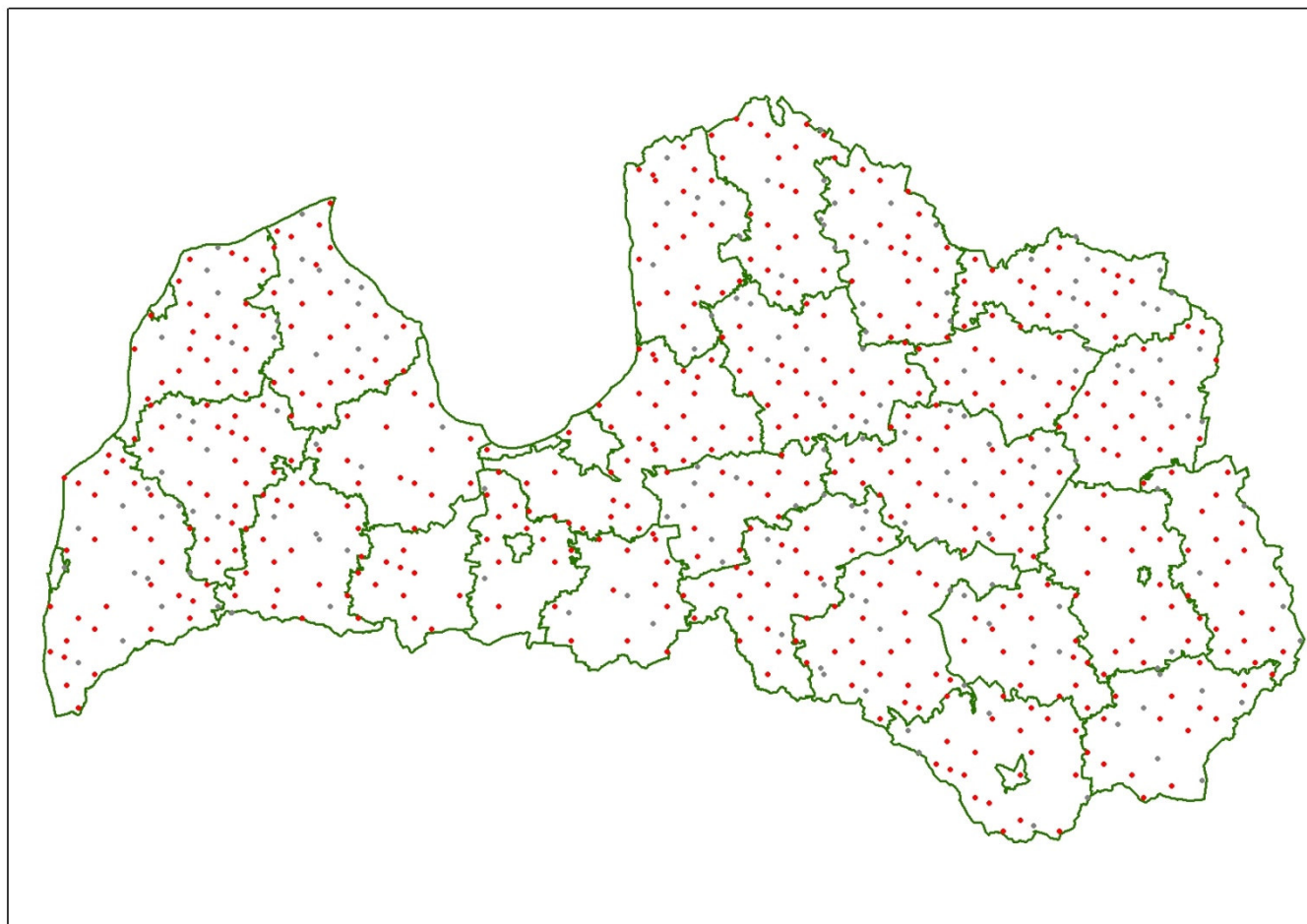
Bonitātes aprēķins (Dr. J. Bisenieka Orlova skalas aproksimācija):

$$B = (H - a) / b$$

$$a = a_1 + a_2 \cdot \ln A + a_3 \cdot \ln^2 A + a_4 \cdot \ln^3 A$$

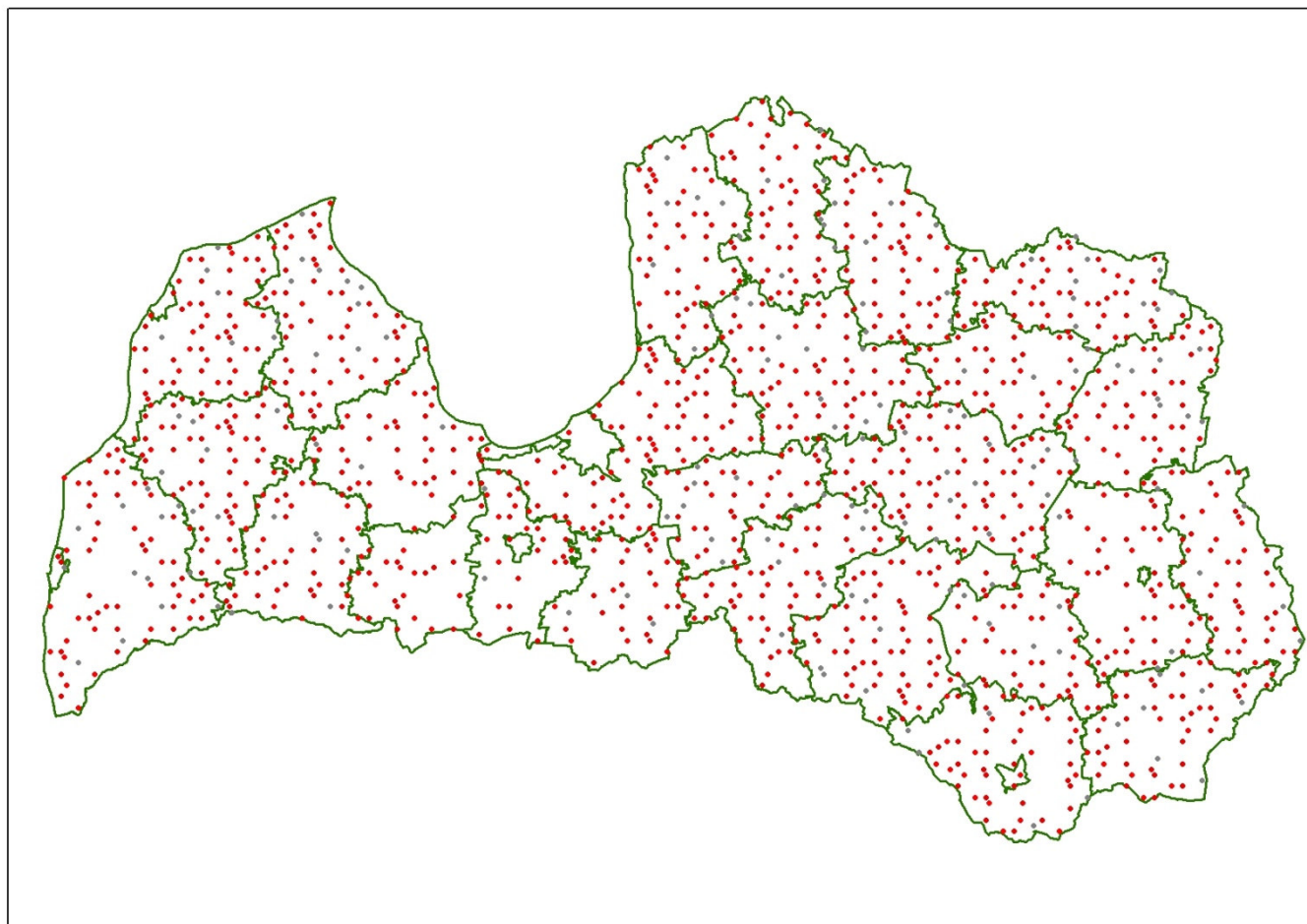
$$b = b_1 + b_2 \cdot \ln A + b_3 \cdot \ln^2 A + b_4 \cdot \ln^3 A$$

2005. GADS

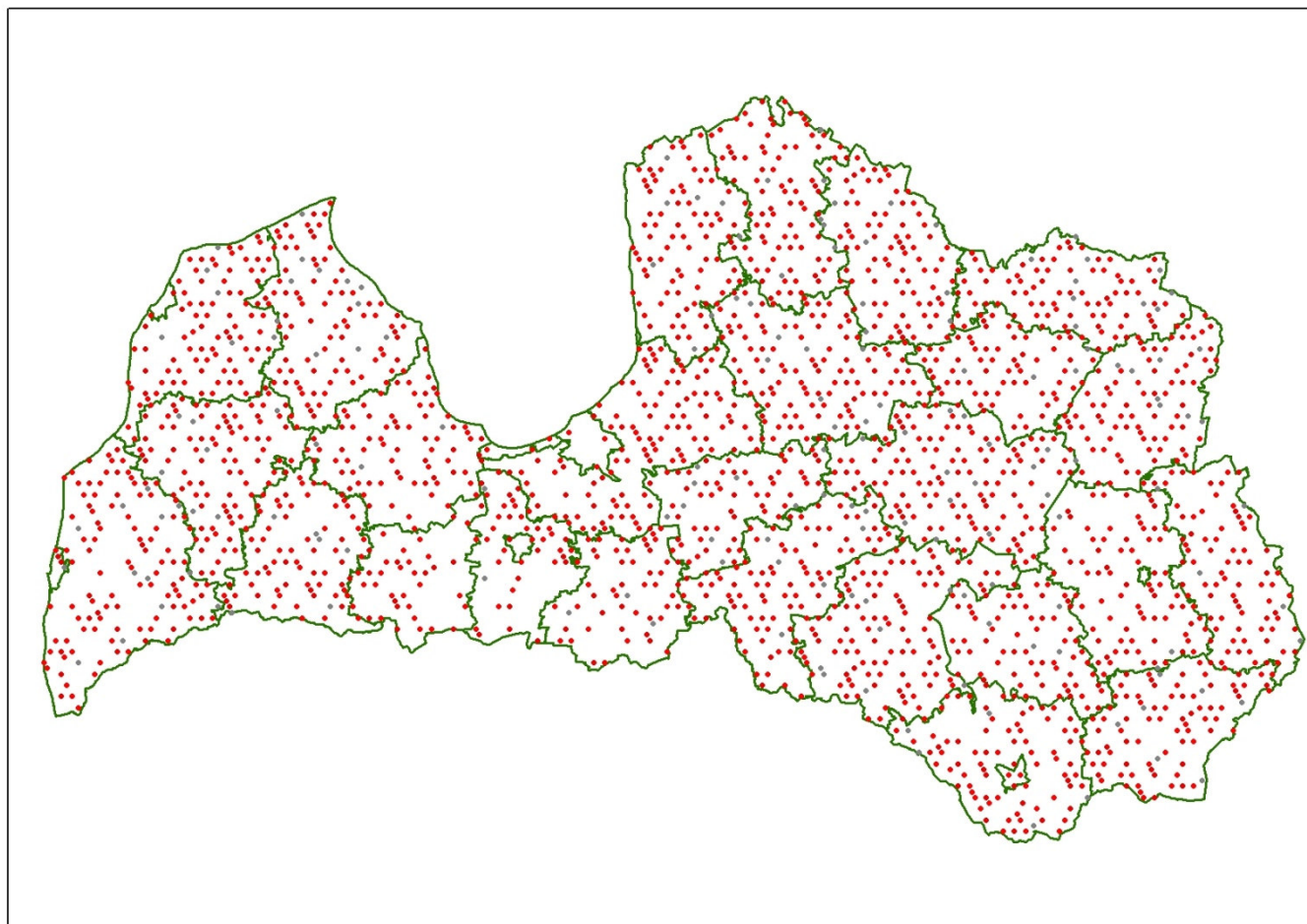

2006. GADS

2007. GADS

MRM REZULTĀTI (2007)

- Meža platība
  - Mežs (jaunaudzēs koki > 1000 uz ha) un meža zemes 3535 tūkst. ha jeb **54,7%**
  - aizaugošas Ls zemes – krūmi vai koki < 1000 uz ha) – 163,5 tūkst. ha
- Kopējā koksnes krāja:
  - Visā LR 654 milj. m³
  - Meža zemē 650 milj. m³
  - Mežā 648 milj. m³
  - Mežā (bez meža LS zemēs) 644 milj. m³
  - **Dead wood 58 milj. m³ jeb 18 m³/ha**

- TEKOŠAIS KRĀJAS PIEAUGUMS LR MEŽOS 26,1 milj. m³ jeb 8,16 m³/ha
- KRĀJAS IZMAIŅAS (diference)
  - + ikgadējais pieaugums $Z_M = 12732,4 \psi G H^\alpha D^{\beta \lg H + \varphi - 2} \left[\frac{Z_H (\alpha + \beta \lg D)}{H} + \frac{Z_D (\varphi + \beta \lg H)}{10D} \right]$
  - - ikgadējais atmirums (NAV ZINĀMS)
  - - ikgadējais izcirstais apjoms (NAV ZINĀMS)
- Ikgadējais atmirums un izcirstais apjoms nosakāms atkārtoto PL pārmērījumu laikā MRM turpmākajos ciklos

KĀPĒC NEVAR NOTEIKT DIFERENCI UZREIZ?

Ikgadējais atmirums MRM 1. cikla laikā
nav nosakāms, jo nav nosakāms
dead wood vecums

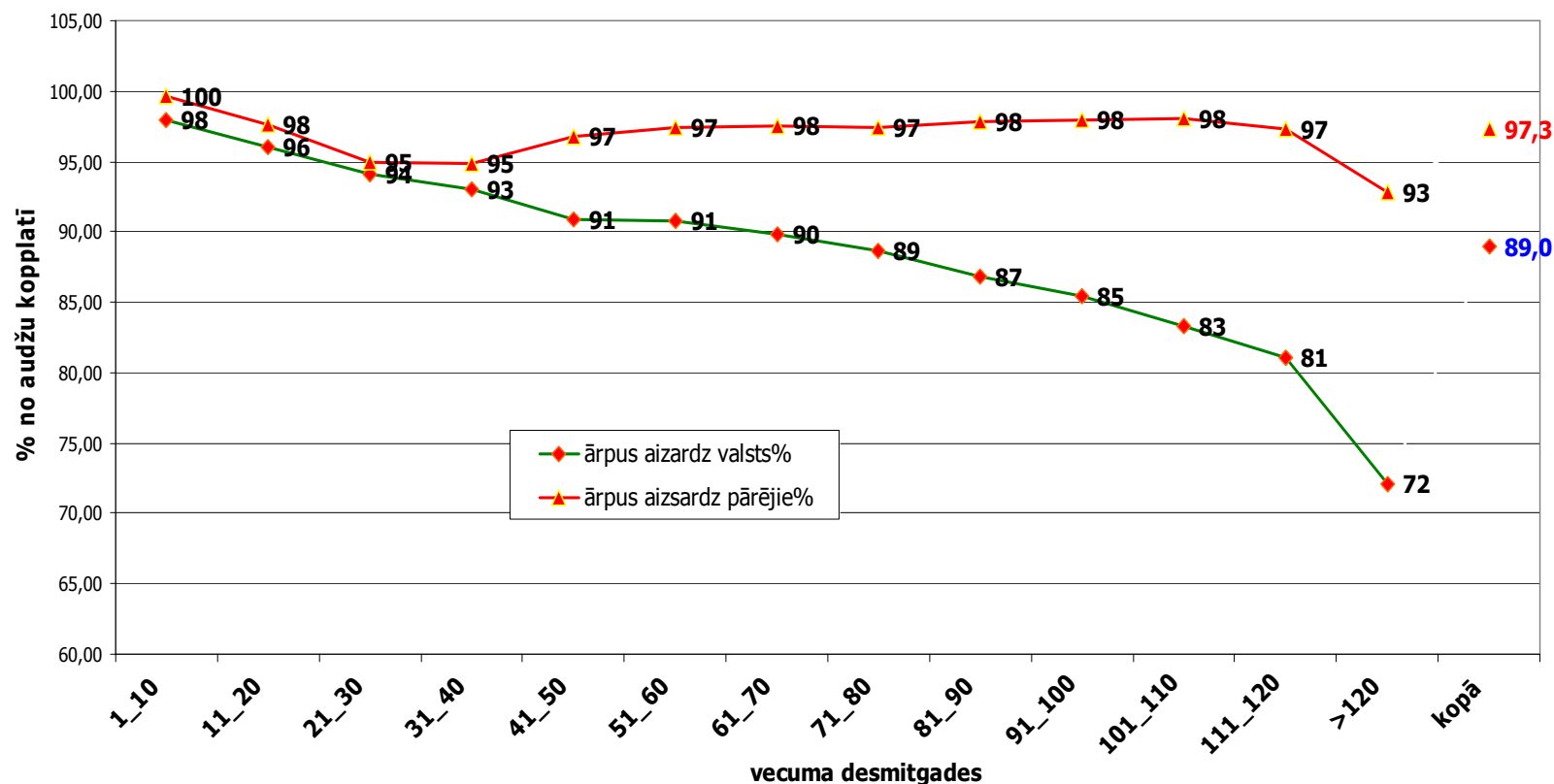
**Izcirstais apjoms MRM 1. cikla laikā
nav nosakāms, jo:**

izkropļota celmu ģeometrija
nav nosakāms celmu vecums

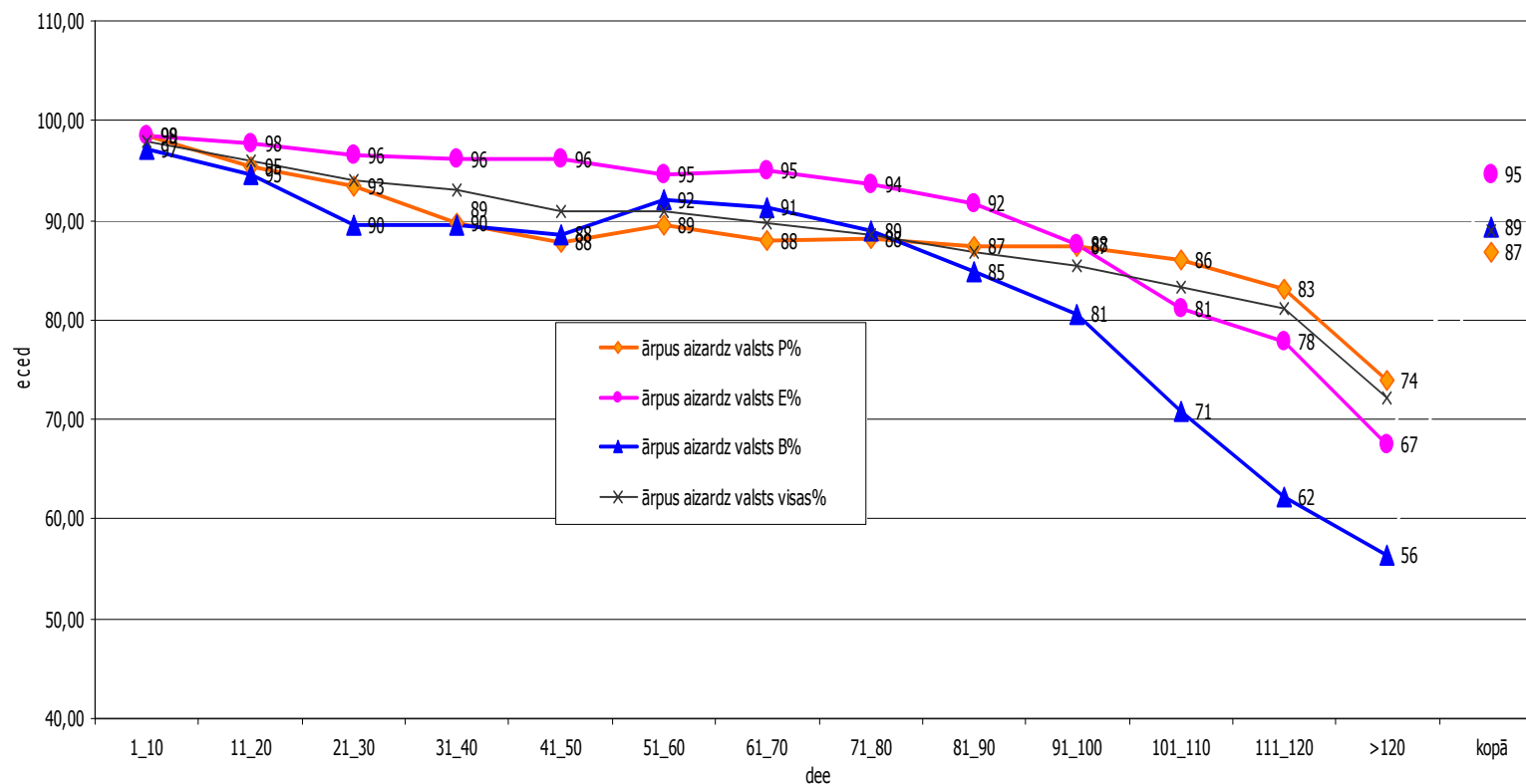
PLATĪBAS, KURĀS ATĻAUTA KOKSNES RESURSU IZMANTOŠANA JEB GALVENĀ CIRTE (% SADALĪJUMS PĒC VMD CD DATIEM)

Platības, kurās atļauta koksnes resursu izmantošana, % no kopējās platības pa vecuma desmitgadēm

PLATĪBAS, KURĀS ATĻAUTA KOKSNES RESURSU IZMANTOŠANA JEB GALVENĀ CIRTE (% SADALĪJUMS PĒC VMD CD DATIEM) VALSTS MEŽOS

- **Ekspluatācijas fondu (audzes, kurās atļauta galvenā cirte) Latvijā veido:**
  - Priežu mežos audzes ar valdaudzes mērķa caurmēru zem ciršanas vecuma 28%
  - Egļu mežos audzes ar valdaudzes mērķa caurmēru zem ciršanas vecuma 34%
  - Bērzu mežos audzes ar valdaudzes mērķa caurmēru zem ciršanas vecuma 41%
-

- **No ciršanas vecumu sasniegušām audzēm valdaudzes mērķa diametrs nav sasniegts**
  - 29% no priežu audzēm
  - 29 % no egļu audzēm
  - 33% no bērzu audzēm
-

- **Pieņemot, ka ekspluatācijas fondā ietilpst mērķa caurmēru sasniegušās audzes, var uzskatīt, ka ekspluatācijas fondā ietilpst:**
  - 75% no priežu briestaudzēm
  - 79% no egļu briestaudzēm
  - 51% no bērzu briestaudzēm

EKSPLUATĀCIJAS FONDA IZMAIŅAS (MRM 2005+2006 un VMD 2006. GADA DATI)

Priežu meži (visi īpašnieki)	Egļu meži (visi īpašnieki)	Bērzu meži (visi īpašnieki)
Ekspluatācijas fonds 66,5 milj. m ³	Ekspluatācijas fonds 39,6 milj. m ³	Ekspluatācijas fonds 31,9 milj. m ³
Ekspluatācijas fonda tekošais pieaugums gadā +1,55 milj.m ³	Ekspluatācijas fonda tekošais pieaugums gadā +1,14 milj.m ³	Ekspluatācijas fonda tekošais pieaugums gadā +1.00 milj.m ³
Galvenā cirte gadā – 2,46 milj.m ³	Galvenā cirte gadā – 1,52 milj.m ³	Galvenā cirte gadā – 2,33 milj.m ³

Krāja un tekošais pieaugums modificēti atbilstoši platībām,
kurās atļauta galvenā cirte

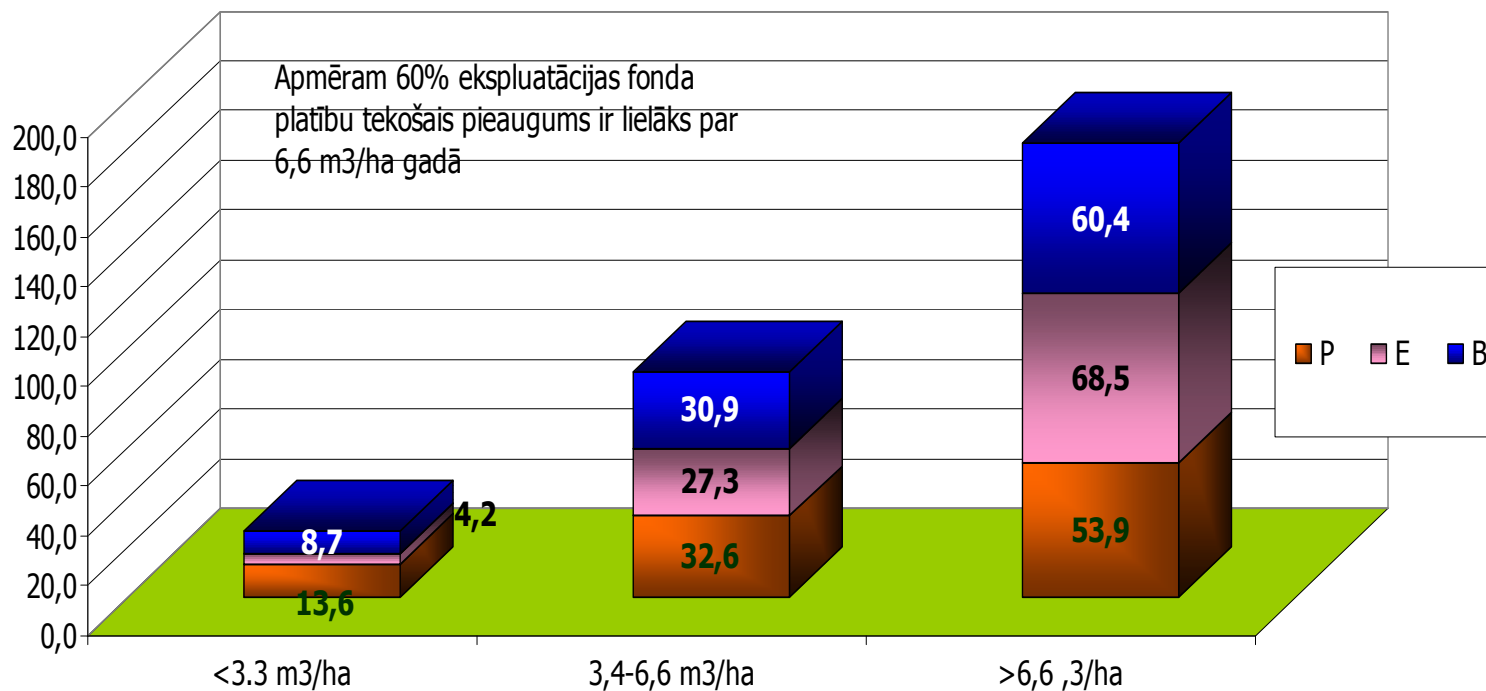
EKSPLUATĀCIJAS FONDA IZMAIŅAS (MRM 2005+2006 un VMD 2006. GADA DATI)

Priežu meži (valsts)	Egļu meži (valsts)	Bērzu meži (valsts)
Ekspluatācijas fonds 48,06 milj. m3	Ekspluatācijas fonds 24,78 milj. m3	Ekspluatācijas fonds 17,2 milj. m3
Ekspluatācijas fonda tekošais pieaugums gadā +1,10 milj.m3	Ekspluatācijas fonda tekošais pieaugums gadā +0,71 milj.m3	Ekspluatācijas fonda tekošais pieaugums gadā +0,53 milj.m3
Galvenā cirte gadā – 1,36 milj.m3	Galvenā cirte gadā – 0,52 milj.m3	Galvenā cirte gadā – 1,06 milj.m3
Priežu meži (PĀRĒJIE)	Egļu meži (PĀRĒJIE)	Bērzu meži (PĀRĒJIE)
Ekspluatācijas fonds 18,4 milj. m3	Ekspluatācijas fonds 12,9 milj. m3	Ekspluatācijas fonds 14,52 milj. m3
Ekspluatācijas fonda tekošais pieaugums gadā +0,46 milj.m3	Ekspluatācijas fonda tekošais pieaugums gadā +0,39 milj.m3	Ekspluatācijas fonda tekošais pieaugums gadā +0,47 milj.m3
Galvenā cirte gadā – 1,1 milj.m3	Galvenā cirte gadā – 1,0 milj.m3	Galvenā cirte gadā – 1,20 milj.m3

EKSPLUATĀCIJAS FONDA TEKOŠAIS PIEAUGUMS SADALĪJUMĀ PA GRADĀCIJĀM

DISKUSIJA

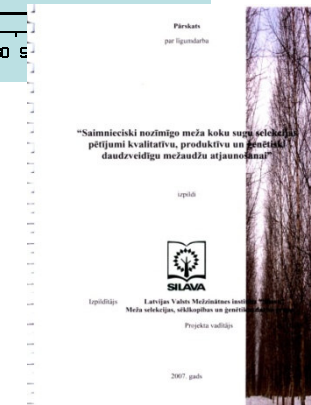
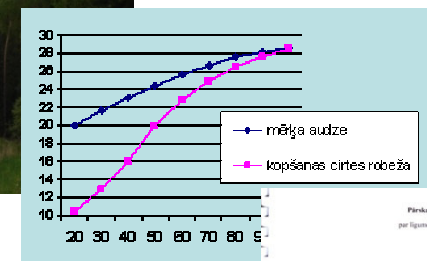
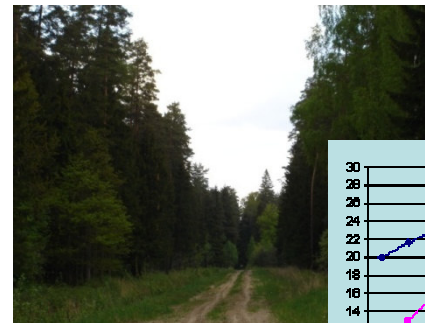

- **3 mediju telpā dzirdēti meža problemātikas vērtējumi, par kuriem vajadzētu sākt satraukties:**
    - **ikviens meža īpašnieks, audzējot priežu mežu ilgāk par 60 gadiem, cieš tīros zaudējumus (ekonomikas teorijas brīva interpretācija)**
    - **Latvijā joprojām gadā nocērt mazāk, nekā ikgadējais pieaugums**
    - **Latvijā MEŽS aizņem 55%, meža platība strauji palielinās, kādēļ nepieciešams palielināt ciršanas apjomus**
-

MEŽA RESURSU ILGTERMIŅA PLĀNOŠANA - DISKUSIJA

- Meža hidrotehniskā meliorācija – palielina meža ražību par 100% pret x
- Jaunaudžu kopšanas cirtes – palielina meža ražību par 70-80% pret x
- Meža selekcija – palielina meža ražību pat līdz 30% pret x

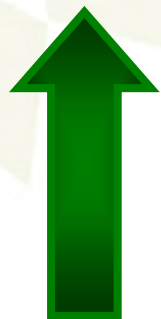
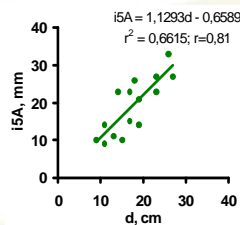
kur x- meža ražība, neveicot mežkopības pasākumu

Sistemātiski veiktu meža ražību palielinošo pasākumu ietekme jāaproximē vienādojumu veidā un jāizmanto meža resursu ilgtermiņa plānošanā, prognozējot resursu pieejamības palielināšanos

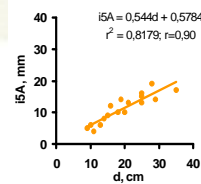
MEŽA RESURSU MOBILIZĀCIJA MEŽA VĒRTĪBAS PALIELINĀŠANAI - DISKUSIJA

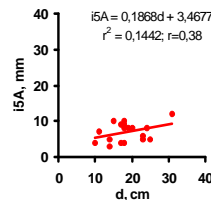
Bezperspektīvo egļu audžu identifikācija

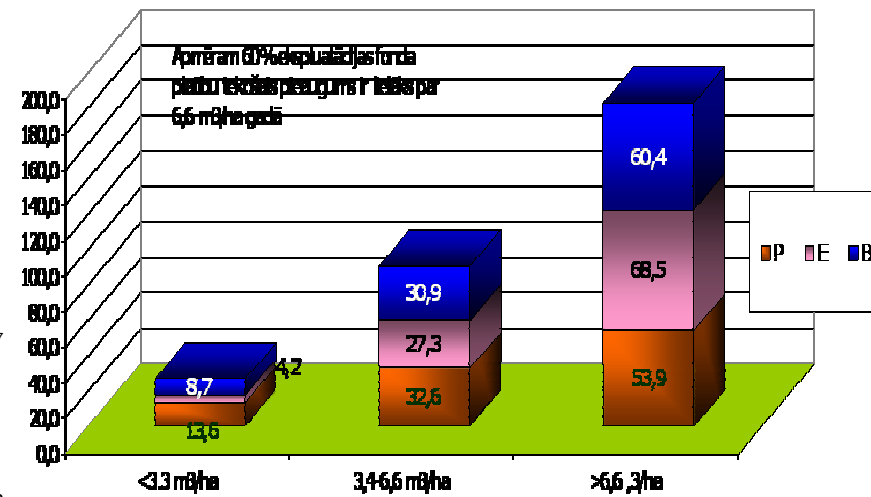
Veselīgai
audzei

Paaugstināta
riska audzei

Bezperspektīvai
audzei

PREZENTĀCIJAS AUTORS NEPIEKRĪT
PREZENTĀCIJAS MATERIĀLU PUBLICĒŠANAI VAI
CITAI IZMANTOŠANAI PIRMS
MEŽA STATISTISKĀS INVENTARIZĀCIJAS
PILNA CIKLA PABEIGŠANAS UN REZULTĀTU PUBLICĒŠANAS

PALDIES PAR UZMANĪBU!!